

Als kind zat Eelco Venema met enige regelmaat op het dak van de ligboxstal van zijn ouders in Koudum bevreesd over de toekomst na te denken. Sinds deze week krijgt iets van die toekomst gestalte in Theater Bellevue in Amsterdam met zijn toneelstuk *Rooftop Memories*, een co-productie van Tryater en Bellevue.

Sietse de Vries

De wereld is voorbij, het leven kan beginnen

Dene keer was het het dak van de stal, de andere keer was het een boom, maar als jongetje zocht hij keer op keer de hoogte op. Daar jaren later op terugkijkend denkt hij dat het overzicht dat zulke plekken boden hem aantrok en dat de afstand tot de aarde hem tegelijkertijd in staat stelde te reflecteren op zijn bestaan.

Eelco Venema: „Wat wil ik met je libben? Wêr bin ik bang foar? Faak socht ik de hichte op mominten dat it fêstrûn by my yn 'e holle. Ik hie ferlet om de holle troch te spjelen, der lucht troch te jeien. Yn myn fantasij foel ik fan it dak ôf, mar krekt foardat ik de grûn rekke fearre ik op en fleach ik fuort. Fleach ik werom yn 'e tiid om dingen te dwaan dy't ik neilitten hie om't ik dêr te skiterlich foar wie. Of om dingen dy't ik ferkeard dien hie rjocht te setten.“ Na een korte stilte voegt hij daaraan toe: „It nuvere is dat ik op myn tweintichste hichtefrees krige en dat ik dêr no noch lêst fan ha.“

Eelco Venema (1977) is sinds 2000 verbonden aan Tryater. Hij speelde in vele voorstellingen, waaronder *Romjo de Roversdochter* en *Stampot Schmidt*, geregisseerd naast vele amateurvoorstellingen ook enkele kleinere producties bij Tryater en werkte tekstueel mee aan stukken als *Moof* en *Heimwee nei Hurdegaryp*.

Het is grotendeels aan het toeval te danken dat hij beroepsmatig bij het theater betrokken raakte. „It is net sa dat ik dêr as jonge al fan dreamde. Ik folge in opleiding foar 'les' mar Ingelsk doe't in studint drama akteursocht foar in produksje. Ik ha meiden, dat makke safolle yndruk dat ik de needsake fiedde om dêr fierder mei te gean. Ik haw de opleiding Ingelsk ynruile foar dy foar doosint drama.“

Een paar jaar geleden nam hij deel aan een korte cursus toneelschrijven van Hans Brans en Jan Veltman. Het stuk dat hij als onderdeel van die cursus schreef, heeft hij aan medewerkers van Theater Bellevue laten

lezen in de hoop dat ze er iets inzagen voor een lunchpauzevoorstelling. Daar was op dat moment geen ruimte voor, maar de tekst was wel zo prikkelend dat Bellevue Eelco Venema later vroeg bij Tryater een nieuw stuk voor de middagpauze te schrijven, als onderdeel van de 'De Friezen komen-maand' in Theater Bellevue.

Qua stijl ligt het voor het overgrote deel Nederlandstalige *Rooftop Memories* volgens de schrijver in het verlgende van *Heimwee nei Hurdegaryp*. „It is in hiel persoanlik stik, it slút ticht by myn eigen libbenswâld oan, mar it is ek ferfremdzjend en surrealistysk. *Heimwee nei Hurdegaryp* hie in nostalgyske laach, mar der siet ek pine yn. Dy kombinaasje makket it ynteressant, dêr kin ek him ta ferhâlde. Elkenien hat mislearde leafdes, hat ferkearde karriêremoves makke.“

BANGIGHEID

Hoofdpersoon in *Rooftop Memories* is Cornelis P., een zonderlinge man, verdwald in een wonderlijk archief. Hij verschijnt in tweevoud aan het publiek. Peer van den Berg – voorheen van Suver Nuver – speelt de oude Cornelis, Eelco Venema de jonge. De oude Cornelis wordt, terugkijkend op zijn leven, geconfronteerd met de dingen die hij niet gedaan, niet gedurfd heeft; de jonge Cornelis staat vol aarzeling en bangigheid aan het begin van een leven waarvan hij niet weet hoe het aan te vatten. „Ik wil niet leven, ik wil niet sterven, ik wil vliegen.“

De oude denkt tussen de kasten, de barbiepoppes en de knikkers – de herinneringen die zijn hoofd bevolken – na over de jaren die voorbij zijn; de jonge zit op het dak over de toekomst in. Eelco Venema: „As skoaljunge siet ik yn 'e klasse faak nei te tinken oer hoe't it wêze soe as myn âldere ik neist my ste. Ik koe wol wat help brûke, want hoe moast it letter? Autoride, hoe giet dat en hoe wit ik wêr't ik lâns ride moat? Hoe moat ik oan in frou komme? Mar der wiene ek near ab-

Eelco Venema en Ali Zijlstra in *Rooftop Memories*. FOTO BEN VAN DUIN

strakte fragen: as ik nei bûten gean, is ús mem dan noch gewoan yn 'e hûs? Ik hie wol wat eksistinsjele oanstrid.“

„In grutte fantasij is moai, foaral no't ik myn wurk derfan makke ha. Mar ast dy alles foarstelle kinst, komt dêr ek in soad ûnsekerheit achterwei.“

Rooftop Memories telt nog een derde personage, een jonge vrouw, gespeeld door Ali Zijlstra. In haar ontmoeten de oude en de jonge Cornelis elkaar. Zij is de grote liefde waar de oude Cornelis met pijn in zijn hart aan terugdenkt, zij is de vrouw van wie de jonge Cornelis – bang als hij is voor de toe-

komst – zich afvraagt of zij zijn grote liefde is. Beiden hebben ze hun verhaal, maar de jonge vrouw neemt met geen van de verhalen genoegen.

RAADESLACHTIG

Het gaat om herinneringen en om beelden van de toekomst, wat zich werkelijk voordoeft of heeft voorgedaan blijft raadselachtig. Dat is een bewuste keuze, Venema houdt niet van eenduidige verhalen. „It publyk mei bêst in bytsje puzelle.“

Net als bij *Heimwee nei Hurdegaryp* is de regie van *Rooftop Memories* in handen van

Tatiana Pratley (1985). Het is haar vierde Tryaterregie sinds ze afstudeerde aan de regieopleiding in Amsterdam in 2012.

De manier waarop in beide voorstellingen persoonlijke herinneringen gebruikt worden voor een universeel verhaal, spreekt Tatiana aan. „Iedereen denkt terug aan zijn verleden, aan de plekken van vroeger. En bij iedereen lopen de fantasie en de echte herinneringen door elkaar. In het echte leven is voor die fantasie geen plaats, in het theater is die plaats er wel en kunnen werkelijkheid en fantasie in elkaar verstrikt raken.“

Volgens Tatiana Pratley vraagt een stuk als

De Friezen komen

Met zijn lunchpauzevoorstellingen biedt Theater Bellevue theatermakers de kans een nieuw stuk enkele tientallen malen te spelen en dat – indien nodig – verder te ontwikkelen. In de laatste week van januari speelt Tryater onder de noemer 'De Friezen komen!' naast *Rooftop Memories* ook een aantal voorstellingen die eerder al in Friesland waren te zien. Alle drie de voorstellingen worden gespeeld met boventelling.

Thústront van Romke Toering en regisseur Silvia Andringa gaat - naar aanleiding van de Nederlandse uitzendingen naar landen als Bosnië, Libanon, Afghanistan en Irak - over wat er met ouders gebeurt als hun kind voor een militaire carrière kiest en in een oorlogssituatie terecht komt. Het gaat over trots, onwettigheid en angst. En over hoe het is om je zoon of dochter - die als adolescent vertrekt - terug te krijgen als volwassene. Na afloop is er maandag 25 januari een nagesprek met de makers van *Thústront* onder leiding van Clair Polak.

In moaie jûn van schrijver/regisseur Ira Judkovskaja speelt op een Sinterklaasavond. Annelys viert het heerlijk avondje voor het eerst na haar scheiding bij haar vader, samen met haar zoon Peltje, jeugdvriendin Lutte en oud-studiegenoot Fedde. Ze staan allemaal op het punt een draai aan hun leven te geven, maar zijn daar zo druk mee bezig dat ze het niet van elkaar zien. Dianne Zuidema - adjunct-directeur van Stadsschouwburg Amsterdam - interviewt Tryaterleider Ira Judkovskaja donderdagavond 28 januari over Tryater nu en in de toekomst.

In *Heimwee nei Hurdegaryp* van regisseur Tatiana Pratley en de acteurs Eelco Venema en Lourens van den Akker keren twee mannen terug naar de discotheek, de melkstal en andere plekken uit hun jeugd. Het wordt een trip vol zoete herinneringen en pijnlijke verlangens waar in werkelijkheid, herinnering, droom en illusies door elkaar lopen. Zaterdag 30 januari mondt *Heimwee nei Hurdegaryp* uit in café Heimwee, zondag 31 januari is er voor aanvang een Heimwee-diner.

Woensdag 27 januari is er De Schrijversavond waarop Jeroen van den Berg in gesprek gaat met toneelschrijvers van een aantal generaties die voor een verscheidenheid aan gezelschappen werken. Onderwerp is de vraag: hoe maak je theater dat relevant is voor zijn omgeving? Ook is er een leesvoorstelling van het nieuwe stuk van Kees Roorda waarmee Tryater in de tweede helft van 2016 op tournee gaat.

Rooftop Memories van een regisseur een andere benadering dan een meer realistisch stuk. „Het is geen kwestie van een paar mensen op een stoel zetten en met elkaar laten praten, nee, je gaat op zoek naar een code. Je moet iets bedenken waardoor het publiek door alle vervreemdende en surrealistische elementen heen begrijpt wat je wil zeggen.“

Pratley is naar eigen zeggen het type regisseur dat een toneeltekst onmiddellijk in beelden vertaalt. Die dienen als vertrekpunt voor de voorstelling. In *Rooftop Memories* bestaat dat beeld uit een verzameling kasten en andere spullen in het hoofd van de oude Cornelis, die tegelijk – als een rij daken – de skyline van een stad vormen.

TERUGGETROKKEN

Pratley: „Uitgangspunt was een zin die ik van iemand hoorde: 'De wereld is voorbij, het leven kan beginnen.' De oude Cornelis heeft zich teruggetrokken uit het leven en denkt niet spijt terug aan de dingen die gebeurd zijn, aan de dingen die hij nagelaten heeft, aan de grote liefde die hij zich heeft laten ontglippen. De jonge Cornelis zit op het dak en denkt na over het leven dat voor hem ligt. Het decor, waarin de werelden van beiden zijn verwerkt, maakt het mogelijk ze alle twee te volgen.“

De fantasieën die Eelco als kind over zijn oudere ik had, komen haar bekend voor. „Toen ik vijf was vroeg ik me af wanneer ik groot genoeg zou zijn om alles te weten. Dat ging net zo lang door tot ik op een gegeven moment begreep dat je nooit alles zult weten en begrijpen.“

„Als je jong bent, vraag je je af wat er later van je terecht komt. Als je ouder wordt, zou je je jongere ik willen geruststellen: het komt goed, ook al zul je ongetuigd dingen doen waar je later met spijt op terugkijkt. Het gaat zoals het gaat. Het moete van theater is dat je een dergelijke confrontatie met je jongere en je oudere ik kunt laten zien.“

Bellevue

De officiële première van *Rooftop Memories* is morgen (zaterdag 9 januari) in Theater Bellevue in Amsterdam. De voorstelling is tot en met 30 januari dagelijks – met uitzondering van zondag en maandag – te zien om 12.30 uur. In de herfst trekt Tryater met *Rooftop Memories* door Nederland met inbegrip van een aantal Friese theaters. Meer informatie: www.tryater.nl

Co-productie

In de herfst van 2016 gaat ook het stuk dat Eelco Venema in eerste instantie Theater Bellevue aanbood in première. Het stuk – de werktitel luidt *So happy together* – wordt een co-productie van Tryater en de stichting Homsk. Venema heeft die stichting opgericht om eigen toneelteksten te ontwikkelen. Hij meende dat 'homsk' een oud Fries woord was voor 'overtollig' en zodoende goed aansloot bij het vaak surrealistische van zijn teksten. Toen hij het woord later in geen enkel woordenboek kon terugvinden, bestond de stichting al onder die naam.